

Doktorantų seminaro tema ir santrauka

Julitos Slipkauskaitės

Kodėl empiristų teikiami Ockhamo ir Buridano filosofijos aiškinimai nemoksliniai?

Viduramžių filosofijos tyrimai paprastai siejami su mokslo ir istorijos filosofija. Arba mokslo istorijos studijavimas patvirtina kokią nors mokslo ir jo raidos sampratą, arba filosofijos istorijos tyrinėjimais prisidedama prie šiandieninės filosofijos problemų sprendimų (Kuhn 1962: 15-17; MacIntyre 1984: 31, Boulter 2019: vi). Bet kai nuosekliau pradedame tirti kaip viduramžių filosofijos tyrėjai artikuluoja savo poziciją pagrindiniais mokslo ir istorijos filosofijos klausimais (pavyzdžiui, kaip pagrįsti priešastinius teiginius, kokiomis iki-teorinėmis nuostatomis remiasi tyrėjų bendruomenė, kaip nustatomas tyrimo objektas), ši sąsaja pradeda kelti abejonių. Šiame darbe sieksime patikrinti ar tai, kas pasakoma apie Ockhamo ir Buridano filosofiją, yra mokslinis aiškinimas. Priėmus, kad ši hipotezė teisinga, būtų galima tikėtis išvadų, kad teiginiai apie Ockhamo ir Buridano filosofiją dera su mokslo ir istorijos filosofijoje priimtomis mokslinio aiškinimo sampratomis. Pavyzdžiui, kad teiginiams apie Ockhamo ir Buridano filosofiją galima suteikti teisingumo ir klaidingumo reikšmę, kad tai yra teiginiai apie nuo sąmonės nepriklausančią tikrovę, arba, kad teiginiai apie Ockhamo ir Buridano filosofiją atitinka konkrečiai mokslinei bendruomenei priimtinas kognityvines vertybes. Kad būtų patikrinta darbe iškelta hipotezė, tirsime dviejų viduramžių filosofijos tyrėjų grupių prielaidas dėl mokslinio aiškinimo: realistus (Wallance 1972, Pasnau 2011, Boulter 2019) ir empiristus (Klima 2015, Panaccio 2017). Šias pozicijas lyginsime su mokslo ir istorijos filosofų prielaidomis dėl mokslinio aiškinimo. Realistų (Tahko 2012) ir empiristų (Roth 2020). Tyrimo išvados parodo, kad tik sutinkant su realistų prielaidomis dėl Ockhamo ir Buridano filosofijos aiškinimo išlaikoma įprasta sąsaja su mokslo sampratos ir raidos problematika. Empiristų prieiga prie Ockhamo ir Buridano filosofijos be pagrindo siejama su empiristine mokslo ir istorijos filosofija – ji ne tik neistorinė, bet ir teikia nemokslinius aiškinimus.